

ЭНЭСИЭЛЛИ

• Нам улууһун хаһыата • 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

2000 с.
Олунньу
12
күнэ
субуота
№ 16 (8706)

УЛУУ КЫАЙЫ ЮБИЛЕЙЫН ДЬОҔУННУК КӨРСҮӨБҮН!

Улуу бары ыһыттарыгар, ветераннарыгар ЫҢЫРЫ

Аҕа дойду улуу сэриитигэр советскай норуот фашистскай Германияны урусхаллааһына XX-с үйэ уһулдуулаах сойбуһун быһытынан иһи-аймах историятыгар хаалыа. Быһыл нам ыйын 9 күнүгэр Улуу Кыайы 55 юбилейдаах сыла дойдуга бүтүннүтүгэр дьобуһуу бэлитэниэ.

Күн бүгүн тыһынаах ордон кэлбит уоттаах сэри, кыайыны уһансыбыт тыыл ветераннарыгар кэлээри турар Кыайы үрдүк өрөгөйдөөх юбилей олохторутар биер суол умнуллубат үтүө түгэниэн буолуо.

Ийэ дойду тас өстөөхтөрүн тутулуга суох буолуутун хааччыйсыбыт сэри, тыыл ветераннарын тустарыгар үлэ-хамнас, олох үөнүгэр сылдыар биллэни келүүнэ дьон муккура суох иэстээхтэрин умнарбыт саамай.

Онуоха махталбыт, кинилэргэ ытыктабылыбыт биер суол бэлитинэн Улуу Кыайы быһылыгы юбилейни тэрэһиннээти, дьобуһуу атаарыллыгытын тэрийси буолуохтаах.

Улуу кинигэр, нэһиликтэргэ тэрэһиннээх араас дьаһаллар ыһыттылаахтарына наада. Дойду көмүскэллэр олохторун толук уурбут биер дойду лаахтарбыт сырдык кэрэстэрин үйэттиһиэ кинилэргэ тахсалара былаанналар.

Маньаха кырата суох үп-харчы наада буолара өйдөнөр. Бу иһиттэни билини, улуу ветераннарын муньааһын кыттылаахтара, сэри ветераннара 100 солк, тыыл ветераннара 50 солк, юбилей фондугар утарга быһаарыныбыт уонна бары үлэһиннээхтэри билигини өйүүргүтүгэр ыһырабыт.

Сөптөөхтүк өйдүөхтөрө дьон эрэни туран, бюджетнай ода, араас тэрииттэлэр үлэһиттэригэр күннээх хамнастарын, регистрациаламмыт бааһынай хаһааһыты бааларыттан 1000 солк, юбилей фондугар киллэрэллэригэр көрдөһүбүт.

Аан дойду норуоттары фашизмни быһаабыт Улуу Кыайыны уһансыбыт өлбүттэри үйэттиһи, тыһынаахтары чистээһини билигин сайдар кэскиллээх көңүл олохо олодор, үлэһин, үрөнөр дьоннор бэйэбит граждаскай иэспитини аарыһары!

Бу ыһыры олохо кинилэтин нэһиликтэрдээри дьаһалталар баһылыктара, ветераннар сэбиэттэре тэрийсиэхтэре дьон эрэнибит.

Ыһыги реквизиция:
ИНН 1417004377
р/с 40703810476190000021
БИК 049305609
Намское ОСБ №5040 с. Намцы
к/с 3010181040000000609
Нам с. Нам улууһа
Илья Винокуров уул. 1
Сэри, тыыл, үлэ ветераннарын улуустаагы сэбиэтин муньааһын кыттылаахтара

НАМТАН - МОСКВАҔА

Олунньу 6 күнүгэр Дьокуускайга Саха Республикатын «Аҕа дойду» Бүтүн Россиятаагы политическай-общественнай тэрииттин отчуоттуур-быбардыыр конференцията буолла. Республика таагы отделеһи сэбиэте 1999 сыл олунньу 20 күнүттэн 2000 с. олунньу 6 күнүгэр дылы үлэтин отчуотун сэбиэт председатели, СГУ ректора, академик А.Н. Алексеев, оттон хос дакылааты РФ Государственной Думатыгар быбар түмүгүнөн штаб начальнига, историческай наука кандидата, политолог Н.А. Слепцов оҕордулар.

Дакылааттары дүүүлэһиниэ биер сыллаах үлэ түмүгэр баар итэһтэргэ, сэмэй ситиһилэргэ тохтоон делегаттар ирэ-хоро көпсэттилар, инники соруктары быһаарыстылар.

«Аҕа дойду» хамсааһын Россия уонна Саха сирин үрдүнэн үһүс миэстэ таһыта, оттон Нам улууһун быбардааччылары саамай элбэх куолаһы биерэн республика бастаы миэстэ таһыстылар.

Хамсааһын лидере Е.М. Примаков кини телевидениега интервьютугар Саха сирин быбардааччыларыгар махтал тыллары эһитэ.

Быбар түмүктэре «Аҕа дойду» хамсааһын Россия быбардааччыларын кини арагытын өйбүлүүһүн туһанарын, инники өттүгэр дойдубут сайдытыгар быһаарар оруолаах политическай күөс буоларын туһулаатылар.

Конференцияга 25 киһилээх сэбиэт, 11 чилиэннээх ситеридээх комитет, 5 киһилээх ревизионай комиссия талдыһынылар.

Сотору кэминэн Москва куоракка буолар «Аҕа дойду» хамсааһын I сэһитэр делегаттар талдыһынылар. Кинилэр ортолоругар республикатаагы штаб начальнига Н.А. Слепцов, оскуолалар директордарын республикатаагы сэбиэтин председатели Н.И. Горбатов, «Аҕа дойду» хамсааһын Нам улууһунаагы штабын начальнига И.В. Осипов бааллар. Конференция түмүгүнэн Саха сирин бары гражданнарыгар, «Аҕа дойду» хамсааһыннарыгар ыһыры ыһытыа.

С. СВЕШНИКОВ,
«Аҕа дойду» хамсааһын республикатаагы ситеридээх комитеттык чилиэниэ

Хатырыктан Эриил Баһылы сүрүөйэр

«Сага дылы кайдах көрүүн, сылы оһуук атаарыа» дьин өс хоһоно баар. Хатырыктар 2000 сылы хаһаангытааһар да түмүүлээхтик үөрөн-көтөн көрүстүлэр. Ол курдук түөлбөлөрүнэн өр оонькуур площадкаларын, хаарынаах араас кыһылары, сыл бэлитин дракону, сыырдары оҕордулар. Түүн 12 чааска фейерверк уотун ортотугар толору кутулуубут үрүүмкөлөр дьыкыны тыһаатылар. Көрү көбүлүттэн, оһуохайы оройуттан туттулар.

Хатырык оскуолатын төрөппүттэрин комитетта улууе хотугу зонатыгар төрөппүттэр үлэһитин конкурсугар кытта I миэстэни ылла. Бу комитет тэрийитинэн хас бырааһыннык, дискотека ахсын төрөппүттэринин дьуууруксуба олохтоомута. Олорор уулусса бүтүн баран мээһек сылдыһылар биллэ арытаата.

Хатырык орто оскуолатыгар «Көрдөөх стартар» дьин күрэхтэһиниэ нэһиликк иччаттара, учууталлар, үөрэнээччилэр киириэтилер. Манна I миэстэни иччаттар ылытылар, оттон үөрэнээччилэр учууталларын III-кэ үтүрүйдүлэр.

Хаһаан эрэ «Тимуровская хамсааһын» дьин кыамматтарга, үлэ, сэри ветераннарыгар көмөлөһөр үчүтэй үгэс баара. Ону сөргүтөн оскуола 10 «б» кылааһын оҕолоро почтага оттор мастарын хайыттан биэрдилэр. Бу оҕолор олунньу ыйга сэри ветераннарыгар көмөлөһөр былааннаахтар.

Олунньу 12 күнүгэр Түбэрэ бу-

Улууска төрөппүт комитеттарын үлэһитин үрдэтэр, уопуттарын тааратар сыаллаах көрүү ыһытылына. Төрөппүт комитеттары көрүү үс зонанан (хоту, собуруу, киин) буолла. Барыта 12 оскуола төрөппүттэрин комитеттара ыһытылар үлэһитин ситиһири көрдөрөн, кэпсээн билиһиннэрдилэр. Хотугу зонага Хатырык орто оскуолатын, собуруу зонага Хамааһага саха-французскай оскуолатын, киингэ Нам I №-дээх орто оскуолатын төрөппүттэрин комитеттара ордуқ үчүгэй үлэһитэринэн буоллулар. Төрөппүттэр оскуола-ларга көмөлөрө элбэһин, инники кэскиллэригэр болгомтолоро үрдээбитин сыаналаабыт жюри аһына бэлитээтэ.

Бэйэ информ...

Таастаахха Дьокуускайтан икки биригээдэ уонна «Намгаастрой» үлэһиттэре гаас киллэриитигэр үлэһиттэр. Нэһиликкэ биер бэлэстэттэн таһса усталаах гаас турбатын түһэрибиттэр. Биригээдэ салайааччыта «Намгаастрой» кылаабыһай инженерэ Александр Андреевич Пестряков үлэһитин туһунан бу курдук кэпсээтэ.

— Билигин ГРП монтаһа бүтүтэ Алексеев, Аргунов ааттарынан, центральнай уулуссаларга турбалара түһөн, көмүллөн тураллар, задвижканы туруордубут. Аргунов аатынан уулуссага гаас киириэхтээх дьинэлэргэ монтаһтаһын үлэһитин түмүктээтибит. Аны АГРС-тан ГРП-га тиийэр

олуохтаах улууе хоту нэһиликтэрин ветераннарын курахтаһиитин тэрийэр субэте Хатырыкка буолла. Туестаах нэһиликтэр баһылыктара, барастабылталлара кыттыны ыдылылар. Күрэхтэһини биэс көрүһүнэ: саастарынан хапсарайга, мас тардыһытыгар уонна дубакка, савьямакка, ханаат тардыһытыгар буолар. Үп-харчы боһуруоһа кытта быһаарылына. Улууе атын нэһиликтэргэ харчы утан кыттыахтарын сеп.

Хатырыкка 11 киһилээх Аҕа дойду субэлэре тэрилинэ. Председателин салайар үлэһити оһуу-таах Г.И. Коркин талылына. Бу субэ нэһиликк аҕа дойду түмэр былааннаах. Үчүгүйдик үлэһитэри дьаһалтада, нэһиликк олоһор улахан күөс-көмө буолар кыахтаах. Муньааһы нэһиликк баһылыга Е.Н. Собакин баһылаан көһүлүүн ыһыта.

Тохсунньу 20 күнүгэр нэһиликк ветераннарын сэбиэтин председатели Н.И. Сивцев 70 сааһын туолбут юбилейин чистээһини буолла. Юбилэри эрдэлики барт элбэх киһи муһунна. Араас эрдэ суруктар, бэлэхтэр туттарылынылар. Биер көрөхсө биллээх, киһи өйдүү-саньы сылдыар бэлэһин Россия журналистарын чилиэнигэр «ЭнСисли» хаһыат оҕордо. Николай Иванович хаһыакка суруйбут үгүс элбэх ахааннаах ыһытталарыттан сороһун талан кинигэ оҕорон бэлэхтээтэ. Нам улууһун ытык киһитин төрөбүт Уус-Алдана эмиз улаханнык ыһыттырдыбит. Күн сирин көрбүт, эдэр сааһа ааспыт Валдаһыттан бүтүн делегация кэлэн уруйдаан айхаллаан, ыллаан-туойан барда.

АҔЫЛАХ ТЫЛ МИНЬЫГЭС

40-ча метр усталаах трассаны эмиз монтаһтаан бүтэрибит. Билигин тургунаан сүрүн магистралтан 34 ыалга туораһынаар оһуулан тураллар. Аны эргэ дэриэбинэга барар трасса турбаларын изоляциялаан, сыбааркалаан бүтэрибит. Икки уулуссага паровой установка тракторбытынан турба түһэр траншеяларын хастардыбыт, бу күннөргө турбалары түһэриһит.

Санаабытын түһэрбэккэ үлэһити, биригээдэ ахсыбыт, — дьин түмүктээтэ.

Биригээдэ сыбаарка сүрүн үлэһитин Гладков Сергей Анатольевич толорор, Алексеев Василий Николаевич, Лыткин Михаил Васильевич трактористтар, Иванов Альберт Наумович, эдэр слесардар Дьяконов Сеня, Пестряков Саша, Большицкий Алексей монтаж үлэһитигэр кытталлар.

К. ОЛЕСОВ

Нам селотунаагы ветераннар балааннарыгар тутулуудуттан элбэх мероприятие ыһытылына. Ааспыт өрөбүлгэ Партизан нэһилиэтин Д. Кривошапкин салайааччылаах «Дьурул» комсукуттар ансамбллара кэлэн бэйэлэрин айаар конфердарынан село кырдыаастарын эрдэлээн бардылар. Бу балаанга өссө да үгүс мероприятие ыһытылына, оһон улууе ытык кырдыаастара, ветераннара кэлэн сэргэхсийэр буолуохтара. Ол эрэри бу дьин ким балаансатыгар турара билигин биллэ илик.

Бэйэ информ.

РФ Президентин Ыһаага РФ ПЕНСИОННАЙ ФОНДАТЫН КЫТТА ААХСЫЛАРЫ НУОРМАҔА КИЛЛЭРИГЭ ЭБИИ МИЭРЭЛЭР ТУСТАРЫНАН

РФ Пенсионнай фондатыгар тэрииттэлэр иэстэрин толуйар, госуударственной пенсиялары кэмизгэр төлүүр иһиттээн уонна туестаах Федеральная Сокуон ыһытылылар дьэри уурабыт.

I. РФ Пенсионнай фондатыгар страховый усунуостары төлөөччүлэр (мантан салты - төлөөччүлэр) кытта сөбүлэһиллэр төрүттэригэр, өскөтүн усунуостарын кэмизгэр толору төлөөн иһэр буоллахтарына 2000 сыл тохсунньу 1 күнүттэн хойутааһына суох кэмгэ үөскээбит страховый усунуостарга иһи уонна пенялары төлүүллэригэр, үпкэ туруктары учуоттаан туран, 2000 сылга биер сыл болдьоххо иһи аахсыны уһатан биэрэригэр көһүлүүргэ.

Пенсионнай фонданы кытта иһи аахсыны уһагыта сөбүлэһиллэри түһэрэбит төлөөччүлэргэ итиники сөбүлэһини дьайар болдьоһо страховый усунуостарга үөскээбит иэс кэмизгэр пенялары аарыны тохтоторго.

2. Пенсионнай фондара бааһнары кытта сөбүлэһиллэр төрүттэригэр страховый усунуостары төлөөһүнэ поручениелари бааннар толорботохторунан сибээстээн 1999 с. тохсунньу 1 күнүгэр үөскээбит төлөөччүлэр страховый усунуостарга иэстэрин сабыһа 2000 сылга уһагылары РФ Правительствоһын олохтоомут усулуобуйаларга биэрэрин көһүлүүргэ.

3. Пенсионнай фондара страховый усунуостарга иэстэрин төлөөбүт уонна билигин төлөбүрдэри толору кэмизинэн оҕорор төлөөччүлэргэ пенялары сотууну маньык бэрээдэһинэн оҕороругар көһүлүүргэ.

90 бырыһыан - 2000 сыл муус устар 1 күнүгэр дьэри страховый усунуостарга иһи толору кэмизинэн сабар уонна пенялар 10 бырыһыаннарын төлүүр түбэлтэлэригэр.

85 бырыһыан - 2000 сыл от ыйын 1 күнүгэр дьэри страховый усунуостарга иһи толору кэмизинэн сабар уонна пенялар 15 бырыһыаннарын төлүүр түбэлтэлэригэр.

80 бырыһыан - 2000 сыл алтынньы 1 күнүгэр дьэри страховый усунуостарга иһи толору кэмизинэн сабар уонна пенялар 20 бырыһыаннарын төлүүр түбэлтэлэригэр.

75 бырыһыан - 2001 сыл тохсунньу 1 күнүгэр дьэри страховый усунуостарга иһи толору кэмизинэн сабар уонна пенялар 25 бырыһыаннарын төлүүр түбэлтэлэригэр.

Страховый усунуостарга иһи уонна пенялар сорох чаастарын төлүүр болдьохторго быстах кэмизинэн толуйар түбэлтэлэргэ иһи сабы уонна пенялары сотуути быстах кэмизгэр суумаларынан оһуулуллар.

4. РФ Правительствота 2000 сыл олунньу 15 күнүгэр дьэри РФ Федеральная муньааһын Государственной Думатыгар «2000 сылга РФ Пенсионнай фондатын бюджетин туһунан» Федеральная Сокуон бырайыагар бу Ыһааһын көрүлүбүт миэрэлэр түмүктэригэр Пенсионнай фонда дохуоттуур чааһа улаатарын учуоттаан туран уларытылларга уонна эбиэлэргэ этиилэри киллэрэригэр.

5. Бу Ыһаах илии баттаммыт күнүттэн күһүгэр киирэр.

РФ Президентин эбэһиһини толорооччу В. ПУТИН
Москва, Кремль
2000 сыл тохсунньу 29 күнэ
Нүмэрэ 116

САРСЫН — ТӨРӨӨБҮТ ТЫЛ, БҮРҮК-БИЧИК КҮНЭ

**ТЫЛЫН
ТАПТЫАБЫН,
ХАРЫСТЫАБЫН.**

Тылга дьоруус дьодурдаах, анал үөрүрүм суох, ол да буоллар санаабын сайа этээри, хаһан да хаһыакка суруйбатах киһи, саха тылын туһунан ис сүрэхтэринэн ылдыр буолан суруйан эрэбин.

Төрөөбүт төрүт сахабыт тыла олус бай, байтал курдук диир, куйаар курдук кизэ. Сатаан санаабын саһаран кини этэрин тыһынарын иһиттэххэ олус көрө, иһитэр-иститэх курдук, онук астык киһини курдаттыттардар ураты күүстээх тыл буолар.

Төрөөбүт тылбыт түг былыргыттан сийдэтээх-мутуктаах олус кырдыаас тылынан биллэр. Былыргы төрдүлөрүбүт, өбүгэлэрбит түүр омуктартан быстан кэллэхтэригэр, тас атын омук сабыдыалыгар одустарбакка, улаханник уларыйбакка калбит буолуон сөп. Ол баччаанна диири сүпүккө-өспөккө тыл быһыытынан сайдан кэллэр. Ити да буоллар тылбытыгар олус элбэх нуутча тыл киирдэ, өссө аһары баран атын омук тыла киирэх курдук. Бу олус омолуох «сайдды». Олох сайдытыттан, төтөммүтүөх хардыларыттан киһи мүлчүрүйбөт тыллара, ча, холобур, телевизор, радио, киниз, кинигэ диир тыллар буолууннар даһаны. Арала сатаан нууччааһынын буортуттан атын аралбат. Сүтэр-өһөр кутталы үөскэтэр. Тыл сүтүүтэ омук быһыытынан көхтүгө тириэрэр. Телевизорунан, радионан үөрэхтээх диир тыткытыр дьоммут кууччалык-сахалык бул-куйан саһараллар, сана сайдан, тылланан эрэр өлөрлөрү, обургу да ыччаттарга куһаҥан сабыдыалаах. Маны итэ, көрө сымдыан, кэлэр көлүөнө сатаан сахалык саһарбат дьоммуту кубулуйуон сөп.

Бу сорорутарыта «Түһнүк» биэригэ саха сирийдэх эдэр киһи нууччалык кутан-симэн баран: «Передача «Түһнүк» диирин онугар «Передача «Түһнүк» диирүө үһү. Истэргэ олус даһаны сүөргү, хайдах эрэ киһи кулгаарын хайа көтөн киирэр. Ча, бу сахалык кутасура суох куорат сахалара олус үгүстэр. Вэрт арыахтара эрэ төрөөбүт тылларын билэр буолуохтаахтар.

«Ханнык баһарар тыл уонна культура тыһынаах хаалар, салгы сайдар кэскилэ, омук сирэйиттэ сийдэтибэт суоһ-сөрүтөх муктэтэ - орону кыратыттан ыла, өнтөн оскуолага төрөөбүт тылынан иити-үөрэтин буолар», — диир национальнай оскуола концепциятыгар сурулла сымдыр. Үөрэх министрствота саха тылын үөрэтини 7-лин чаас сарбыһа олорор. Тыл сокуона 1992 сыллаахха тахсыбыта. Государственнай статустаах саха тылын сайыннары улаханник өнүбөт, киһини астынарбат.

Үөһэттөн итинник салайыы сатарай буолууларына, ийэ тылбытыл хайдах көмүскүүбүт диир сээрдэх ыйытыгы үөскүүр. Киһи куоралпытыгар «Аман өс» күрэйи ыстаталлар, маны өссө көтөргөн улустарынан, нөһүлүктөрүнөн ыстыааха, ыччаттар ортолоругар үтэскэ кубулуйуохха, элбэх конкурстары тэрийиэххэ. Оччотугар ыччаттарбыт ортолоругар ыраастык ыһаран, сатаан санаабын саһарар сахалар үкүөх, үөскүүх өтилар. Салгы сайдарыгар олук турулуо дии саныбын. Сахабыт тыла - сүдү күүстээх, ураты күүстээх, иһиттэн илбистээх кырдыаас тыл. Мээһэ саһарар, ырахан тылынан ыһахтаһар төрүт табыллыбат. Оролорго, ыччаттарга ыһынарарылаах, кэлэр көлүөнөгө көдүүстээх буолуун диир суруйабын. Эпитигэр-хаамытыгар, сүрэхпитигэр-бырбытыгар сахабыт тыла хас бирдиир сахага чугас эрэ буолууларына сайдыахпыт, саха дөтөһүт.

Төрөөбүт төрүт тыла таптаал, ыткытабыл, нуруонут иһинигэр ыткы кэспит, омук быһыытынан үһүн үйэбит буолуоҕа.

Николай ФЕДОТОВ,
I Холустаат

Үһүс тыһыынчага үктээри туран, үйөлөр кирбиһлэригэр ситиһилэригэр, кизэ туттаргыт туғуй дьэтэххини, саха фольклористара «Памятники фольклора народов Сибири и Дальнего Востока» диир улахан академическай серияга саха фольклоруттан 3 тому Н.П. Вурнашев «Кыас Дабэ-дэйэ», В.О. Каратаев «Модун Эр Сордох» уонна «Саха нуруотун легендалара, үһүэһүнэрэ уонна мифтэрэ» диир икки тыһыан научнай таһаары бары сийгин ситэрэн өһөрдүбүт. Үүнэр үйэҕэ өссө да 3 тому бэлэмнээн таһаары ахтаахпыт. Үл-харчы буллахпытна, табыллынарына онуун кырымыларын туспа томунан таһаарар былаан баар. Алта уон томнаах серияга дьобуһнаахтык кыттар кыахтаахпыт. Ити биһиги ситиһи-ибит буолар.

Олонхору ураты суонна бизэр-бит. Научнай кизэ архивыгар 126 олонхо толору темэ уурулаа сатар. Онтон бөчөттөн тахсыбыта тарбахха аараллар. Кэлэр сылларга кырата уон томунан таһаары күүрдүлөрө наада.

ЛАТЪЫННЬ АЛФАВЬККА КӨҮӨР НААДА

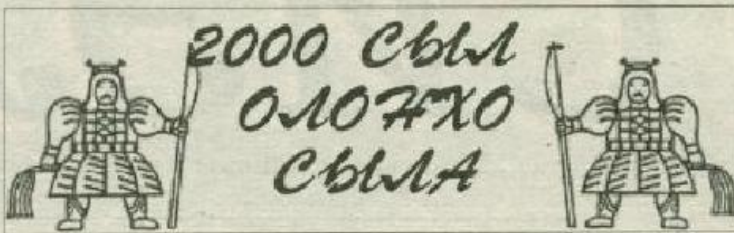
XXI-с үйэ компьютер үйэтэ буолуохтаах. Английский тыл билигин республикага рабочай (үлэлиир) тылынан Президент анал ыйааһынан бигэргэтиллибитинэн сибээстэн, урукку сахалык алфавикка киирэр саамай сөптөөһүнэн аарабын. Учунай Сидоров, геолог Попов, музыковед Аргунов бырайыактара бэчээккэ тахсан тураллар. Мин саныаһар балартан Аргунов бырайыага ордук курдук.

Сахалык сурук-бичик, докумуон кыһан компьютерга бэчээт тэммэтин быһыытынан уонна английскай тыл сүрүн үлэлиир тылынан биллэриллибитинэн

Саха киһитэ саһарыан иһинэ хайдах табыгастаарынан саһарыары саныыра буоллар сөрү-сөп сааһыланан тахсыах этэ. Ол иһин биэр бэйэм баһа санаа туттар тылбыт бэйэтэ анал мистэлээх диир. Холобурга, дьээр сыйһааннарын иһин «дыа-уот» диир сөп. Оттон үрүт-үөһэ «дыа-уот», «сир-уот» диир дьээрэтэ суох. «Сир - хоннуу, сир - дойду» диибит ордук чугас. Эбэтэр «сирэ, тыһаа ем рыт тыбыт» диир саамай сөп. Ону буолууларына «сирэ-уотка сириттыбыт» дииллэрэ сымдыа. Ол аата сирэ, хоннуу, ойуурга уот бара турарын этэр ис хоһоонноох тылга кубулуйар.

Аны «Аал-Луук Мас» диир буолуулар. Мас буолуу киһи сир дууга буолуо иһи. Адыас табыгаһа суох этии тахсар. Холобур, Эрилик Эристиин «Буура Дохсон» олонхотугар «Аал дуулу мас» диибит. Биһиги кыра эрдэхпиттэн дуулу мас диир истэр, өйдүүр буола улааппытыт. Ол билигин өлөрлөрү баһарай дуулу маспыт онугар луук от буолан хаалбыта саха киһитин өйүгэр-санаатыгар сөп түбөспөт.

Саарбахтаан көһөтөр тылбытыгар «баһар» дииллэхтээрин «баһардар» дииччилэр. Детеад итээччигиттэн оскуола учууталарыгар тийиһ биридизээн да буоллар итинник өтөллөр. Онноорр хаһыат үлэһиттерин ортолоругар,

Олонхо саха нуруотун кизэ туттууа, духовнай пааматынньыга. Ону ыччакка тириэрди хайаан да наада. Бу сыл муус устар ыйыгар «Олонхо» ассоциация тэриллибитэ. Кэтэригэр да буоллар М.Е. Николаевы ассоциация президенин талбытыт. Нуруот поэта С.И. Тарасов вице-президенин быһыыдамыта. Олонхо үйэтигэр, тарваттыга, олонхолоһун үгэстэрин сайыннарыга тускуллаах концепция уонна государственнай программа барыла оһоһулуунлар.

Кэлэр сыл фольклористарга түбүктээх, айымньылаах сыл буолара күүтүллэр. Нуруот ырыаһыта С.А. Зверев төрөөбүтэ 100 сыл-

лаах үбүдүйүт бэлиэтэтихпит. Итинэ правительство бөһөдөттөн солбуһааччы Е.С. Васильева салайааччылаах төрийэр комитет үлэлэһэ сымдыр. Быһылы ыһахтары кизэ аатын кытта сибээстиир торосотох буолуо.

2000 сылга олонхо айылыгыта 1250 сылы бэлиэтээһин ыттылар. Киргизтэр «Манас», буряттар «Гэсэр», узбектар «Алпамыш» диир героическай эпостары 1000 сыллаах үбүдүйүтүгэр үрдүк таһымнаахтык бэлиэтээбиттэрэ.

Олонхо хаһан айылыгытын научнайдык баһарар уустук проблема. Ол эрэн олонхо үйэлэр кирбиһлэригэр, этиһиллэх-оһуһуулаах, күттүөһүннээх, эпискескай

Компьютер латинскай алфавитына туһанан 1917-39 сс. усталарыгар бэчээт-тэммит сахалык литератураттан сатаатар быһа тардылылары хаһыакка таһаарар буоллар, сыйһа-баай латинскай алфавикка көһүүтэ көмө буолуо этэ.

Төрүт культура да уруктарыгар бөһис кылаастан саһалаан үөрэтэр куһаҥана суох этэ. С. Новгородов кэриһинигэр сахалык сурук-бичик күнүгэр оскуолага биэр күнү наар урукку алфавитынан суруйар күнүнэн онорор буоллар дии саныбын.

Сахалык суруйа үөрэниэх. *Saxalww suruja yo' reniex.* (Аргунов варианынан латыннык сурулуна)

Николай НИЛОВ,
Хамагатта

КИМ ХАЙДАХ САНЫЫРЫНАН

СААРБАХТЫРБЫТ ОННУГАР СЭТЭРИИБИТ БУОЛБААТ,

эбэтэр тылы таба туһаныыга тус санааларым

бэл политолог курдук кизиник ырымтан кэспиир дьодурдаах, билилээх дьоммут эмиз итинэ кэлэн «баһардар» диир кэһиһэллэрэ этии ис хоһоонун алдытан таһаарар.

Ой дуораана

СИР УРУККА ААТЫН ТӨННӨРҮӨХХЭ

«Энсиэли» 6-с нүөмэригэр бэчээттэммит Бэрһээ. Бүтүн... Сарсыл (улуус баһылыгы мунһаһыттан бэлиэтээһинэр) рубрикага: «Сирдэр, нэһиликтэр ааттарын справочникка сыйһа киллэрибит, онон былыргы ааттары тэһиһэргэ көм-кэриһис кэллэ» — дэммити көрөт биһи мин бизэ сыйһаарыта «Дэриэ-бинэлэр ааттара чуолкайданнахтаах» диир «Энсиэли» хаһыат олунуу 18 күнүгүгүгү нүөмэригэр таһааргарыт ыстатыйаһар аргидиһэхпинэ оччотуу туруорсуубун, ити мунһах бэлиэтээһинигэр тирэһирэн иккистэн сөргүтэбин.

Дьинигэр, «Даада» диир билигин РЭС турар кырдала этэ. «Даада» аата көһөрүллэн Долохово, Сындымстаах ааттара сүттүлөр. Оттон училище утарыта турар үрдүк кырдала баар дэриэбинэ мистэтэ уруккута «Бүгүһах» диир ааттанар бурдук бааһынага этэ.

Онон сир былыргы аатын төһүнэрэххэ диир иккистэн этии киллэрэбин.

«Баһардар» диир саарбахтааһына буолбакка, сэтэриир, кырыыр ис хоһоону бизэр тыл буоллар.

Сахага «убай, быраат» диир тылга дыахтар киһиэхэ балыс уол оруу «сурда (сүрү)» дииллэхтээрин онугар «быраат» диир буолуулар. Итинэн биэр тылынан ийэ тылбытын дыадатар буоллубут. Сурда буолууны умна эрэбит.

«Кэли-барыы» диир онугар

«бараһын-кэ-лээһин» дииргэ көһөн эрэбит. «Ол эрээри» диири сөрүтөр «ол эрэн» дииллэрэ эмиз тутах. «Эрэн, итаһай» диир тылы кыһытан кэһиһэллэр. Итиник хайа түбэһиэх кыһа суолталарын атаһаһынарал кэһиһи, саха тылы ситэ итэн-тонон билэ илик онугтарга, сана тылланан эрэр өлөрлөрү мөлтөһүнэн сабыдыаллыыр.

Өссө бири бэлиэтэм этэ, биһиги, Олүөнэ арбаа эһэрдээри уу сахалар, кэспэти билигиттэр абаһас дорроһунун бүтэр тылларга, холобур, «сааман, ууһан» диир дьэччибит. Онтон илигинилэр «саанан, ууһан» дииллэр. Биһиги эмиз төрөөбүт төрүт ийэ тылбыт буолла, ол иһин бэчээккэ хайдах саһарарбытына киллэрэххэ баһара. Оттон барыта илигинили биэр

Ийэ тылбытыгар киһилии ыткытабыллыахтык сыйһаһаһар көм-кэриһи калла буолар дуо!
Николай КОКОРЕВ,
Хамагатта

өй-санаа үһүктэр, сайдар, «мин саһабын, мин ураанхайбын» диир дорроһоһотук ааттанар кэһиһигэр айыллыбыта диир санаа баар.

Билигин биһиги кэммитин өй-санаа оһуһуутун, үйэлэр солбуу-сууларын курдук көрүөххэ сөп.

Олонхо сүрүн идеята - сырдык уонна харана күүстөр оһуһууларга биһиги бүгүнгү олохпутугар чугас курдук. Үһүс тыһыынчага үктээри туран, биллэн турар, хас бирдии киһи аспыт көмө ахтаһа-санаан аһара уонна кэлэр кэскили саһарыыра чаччы.

«Үчүгэйи эрэ үөтүм», кэскил-лэри эрэ көрөһөлөһүм, саргыны эрэ салайып, кыһыһырыккытын кыһыратын, уордайбыккытын уварытын, дьоллоох олох тускулун тутуһун, айхаллаах олох алтын саһайып, үөрүү-көтүү үктээлээх үүнэр үйэҕэ үктээһин», — диир аман алгыһыны аныыбын.

В.В. ИЛЛАРИОНОВ,
филологическай наука докторо, СГУ профессоро,
фольклор уонна төрүт культуура кафедратын сибидиссидэ

ТЫЛ - ОЛОХ МУУДАРАНА

Ханнык баһарар нуруот олох муудараһын, үтүө өйү-санаатын мунһан, түмэн сымдыр, үйэттэн-үйэҕэ умнууллубакка, хата ордук чочуллан, ситэн-хотон иһэр тыллаах-өстөөх буолар. Сахага эмиз онук олук тыллар, өс хоһооннор соһор көмөһотөр о.д. бааллар. Оттон өс хоһооно - бу өй-санаа сүмэтэ, кыһы-батае тыл. Өс хоһооно диир суолталаах, элбэх санааны арыах бэргэн тылы дьүөрөлээн биридэ этэн кэһиһэр. Бу бөһөтө эмиз туһугар омук туспа оскуолата, ыччатын иһитэр-өйдөтөр идэтэ эбит. Өс хоһооно киһини уран тыл умсуһаныгар угуйар, дьонго эстетическай дьобуһууну биэрэр күүстээх. Аһа-аһаана биллибэт элбэх өс хоһоонуттан тыла сыйһааннарыттан арыаһы ааттыларын.

- * Киһи тыла - ох
- * Бар дьон тыла - ох, санаата - батае
- * Киһи тыла уоттаһар абытай
- * Тылгыт тылга быраһыма
- * Адыһах тыл минниһтэс, элбэх тыл сымсах
- * Тыл дыалаттан араһыбат киһитэ
- * Солуута суох саһарааччы сонууа уу-хаар буолааччы
- * Элбэх тыллаах киһи үчүгэйи саһарара адыһах
- * Элбэх тылтан элбэх сыйһа тахсар
- * Үтүө киһи үгөлээх
- * Оруо маһы оротунан тыллаах

- * Бас баттах тыллаһар
- * Айаһа киирбиччэ саһарар
- * Элбэх сырыылаах атаһа кирдээх, элбэх саһалаах айаһа кирдээх
- * Этиллибит тыл иһиллибэт буолбат
- * Киһи тыла сэттээх, киһи тыла сүлүһүнээх
- * Алгыска онноһор абаһы аһыыр
- * Ааттаспыт аалы көтөһөр
- * Киһи тыла дугада баайылыбыт чуораан буолбатах
- * Саһарыан иһинэ санаан көр
- * Этөр тыл элэлээх, саһарар тыл саһалаах
- * Уу тэстибэтинэн саһарар киһи
- * Саһарара саһардаах, кэспиир кэспииртээх, үөрэтинтэ үрүмэлээх
- * Үтүө тыл үүннээх, ыллыктаах тыл кыһырдээх
- * Албын тыла сытааһар минниһтэс

Дьэ ити курдук тыл баар буолан сайдыы баар. Тыл баар буолан - омук баар. Тыл сүттэринэ, омук эмиз сийлэһиэр.

К.Олесов

Программа ТВ с 14-го по 20-ое февраля

Понедельник, 14 февраля

1-я программа. Канал ОРТ
 06.00 Телеканал "Доброе утро".
 09.00 Новости.
 09.15 "Нежный ид". Сернал.
 10.15 Паки все дома.
 10.45 Как это было. Ковбойская суперсерия СССР-Канада. 1972 год.
 11.20 Вкусные истории.
 11.30 Сернал "Новые приключения Синдбада".
 12.00 Новости.
 12.15 Телеканал "Добрый день".
 13.00 "Знайки" возвращаются. Дело N 10. "Ответный удар". 2-я серия.
 14.30 Программа "Вместе".
 15.00 Новости.
 15.20 Мультисериал "Охотники за привидениями".
 15.40 Что до как.
 16.00 Звездный час.
 16.25 "...До шестнадцати и старше".
 17.00 "Нежный ид". Сернал.
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.15 "С летним паром!" В гостях у Михаила Ефремова.
 18.45 Веселые истории в журнале "Ералаш".
 18.55 Мы и время.
 19.45 Погода.
 19.50 "Девушки с характером". Сернал.
 20.45 "Спокойной ночи, малыши".
 21.00 Время.
 21.40 Сернал "Секретные материалы".
 23.20 Взгляд.
 00.00 Новости.
 00.15 Ночной детектив. Сернал "Майк Хаммер. Мертвый голубок". До 01.05
 2-я программа. Канал "Россия"
 06.30-09.20 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
 08.15 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 09.20 "Квантовая медицина".
 09.30 "Арена - спорт". Тележурнал.
 10.00 "Квантовая медицина".
 10.10 "Цыганка". Телесернал (Аргентина).
 10.55 "Крутые двойники". Художественный фильм (Индия). 1-я серия.
 12.00 РУССКОЕ ЛОТО.
 12.40 "Королевский бутерброд". Мультифильм.
 12.50 "Квантовая медицина".
 13.00 ВЕСТИ.
 13.25 "Город женщин". Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.
 14.10 "Антонелла". Телесернал (Аргентина).
 15.05 "Дикий ангел". Телесернал (Аргентина).
 16.00 "Магазин на диване".
 16.30 "Черный Пират". Мультисериал (Италия).
 17.00 ВЕСТИ.
 17.20 "БАШНЯ". Молодежная информационно-развлекательная программа.
 18.05 Полицейский сернал "Жара в Лос-Анджелесе - II" (США).
 19.00 ВЕСТИ.
 ЯКУТСК
 19.30 "Саха сирэ-Якутия". Информационно-развлекательная программа.
 19.50 Реклама.
 20.00 "Саха сирэ. XX үйэ".
 20.35 "Тыа сирэ".
 Канал "Россия"
 21.00 ВЕСТИ.
 21.45 ВРЕМЯ КИНО. Ирина Муравьева, Александр Ширвиндт и Михаил Державин в кинокомедии "Бабки".
 23.05 Маргарита Терехова, Валентин Гафт и Владимир Басов в кинокомедии "Мужчины и Женщины".
 23.45 "К-2" ПРЕДСТАВЛЯЕТ: музыка и любовь Микаэла Таривердиева в "Коллаже".
 00.45 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 01.00 ВЕСТИ.
 01.30 "Магазин на диване". До 01.45
 3-я программа. Канал "Россия"
 19.30 "Петербургские тайны". Телесернал.
 20.19 Промо.
 20.25 "Полный Модерн". До 21.00

Среда, 16 февраля

1-я программа. Канал ОРТ
 06.00 Телеканал "Доброе утро".
 09.00 Новости.
 09.15 "Нежный ид". Сернал.
 10.15 "Смехоланорама" Евгения Петросяна.
 10.45 Иду тебя.
 11.30 Сернал "Новые приключения Синдбада".
 12.00 Новости.
 12.15 Телеканал "Добрый день".
 12.35 "Знайки" возвращаются. Дело N 11. "Любой ценой".
 14.30 Программа "Вместе".
 15.00 Новости.
 15.20 Мультисериал "Охотники за привидениями".
 15.45 Семь бед - один ответ.
 16.00 Программа "100%".
 16.25 "...До шестнадцати и старше".
 17.00 "Нежный ид". Сернал.
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.15 "Каламбур". Юмористический журнал.
 18.45 Здесь и сейчас.
 18.55 Процесс.
 19.45 Погода.

12.15 Телеканал "Добрый день".
 12.55 "Знайки" возвращаются. Дело N 10. "Ответный удар". 3-я серия.
 14.30 Программа "Вместе".
 15.00 Новости.
 15.20 Мультисериал "Охотники за привидениями".
 15.45 "Возможно все!".
 16.00 Юные гладиаторы в программе "Царь горы".
 16.25 "...До шестнадцати и старше".
 17.00 "Нежный ид". Сернал.
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.20 "Смехоланорама" Евгения Петросяна.
 18.50 Здесь и сейчас.
 19.00 Иду тебя.
 19.45 Погода.
 19.50 "Девушки с характером". Сернал.
 20.45 "Спокойной ночи, малыши".
 21.00 "Время". Информационный канал.
 21.50 Джок Багара, Шон Коннери, Роберт Редфорд, Лоуренс Оливье в фильме "Мост слишком далеко".
 00.55 Новости. До 01.20
 2-я программа. Канал "Россия"
 06.30-09.20 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
 08.15 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 09.20 "Квантовая медицина".
 09.30 "Арена - спорт". Тележурнал.
 10.00 "Квантовая медицина".
 10.10 "Цыганка". Телесернал (Аргентина).
 10.55 "Крутые двойники". Художественный фильм (Индия). 2-я серия.
 12.00 МОЙ XX ВЕК.
 12.25 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
 12.50 "Квантовая медицина".
 13.00 ВЕСТИ.
 13.25 "Город женщин". Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.
 14.10 "Антонелла". Телесернал (Аргентина).
 15.05 "Дикий ангел". Телесернал (Аргентина).
 16.00 "Магазин на диване".
 16.30 "Черный Пират". Мультисериал (Италия).
 17.00 ВЕСТИ.
 17.20 "БАШНЯ". Молодежная информационно-развлекательная программа.
 18.05 Полицейский сернал "Жара в Лос-Анджелесе - II" (США).
 19.00 ВЕСТИ.
 ЯКУТСК
 19.30 "Саха сирэ-Якутия". Информационно-развлекательная программа.
 19.50 Реклама.
 20.00 Тема дня.
 20.15 "ТВ-Спорт". Мастера восточных единоборств на ринге Якутия.
 Канал "Россия"
 21.00 ВЕСТИ.
 21.45 ВРЕМЯ КИНО. Патрик Стюарт, Кимберли Вильямс в фильме "Безопасный дом" (США).
 23.45 ПРОГРАММА "А".
 00.45 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 01.00 ВЕСТИ.
 01.30 ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА.
 02.25 "Магазин на диване". До 02.40
 3-я программа. Канал "Россия"
 18.05 Полицейский сернал "Жара в Лос-Анджелесе - II" (США). До 19.00
 19.30 "Петербургские тайны". Телесернал.
 20.25 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.

Четверг, 17 февраля

1-я программа. Канал ОРТ
 06.00 Телеканал "Доброе утро".
 09.00 Новости.
 09.15 "Нежный ид". Сернал.
 10.15 Мозаику.
 10.45 "Человек и закон" (с субтитрами).
 11.30 Сернал "Новые приключения Синдбада".
 12.00 Новости.
 12.15 Телеканал "Добрый день".
 12.30 "Знайки" возвращаются. Дело N 12. "Булет на армяне".
 14.30 Программа "Вместе".
 15.00 Новости.
 15.20 Мультисериал "Охотники за привидениями".
 15.45 Семь бед - один ответ.
 16.00 Программа "100%".
 16.25 "...До шестнадцати и старше".
 17.00 "Нежный ид". Сернал.
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.15 "Каламбур". Юмористический журнал.
 18.45 Здесь и сейчас.
 18.55 Процесс.
 19.45 Погода.

19.50 "Девушки с характером". Сернал.
 20.45 "Спокойной ночи, малыши".
 21.00 "Время". Информационный канал.
 21.50 Премьера - 2000. Убийство по семейным обстоятельствам в комедии "Цветы календулы".
 00.00 Программа "Цивилизация".
 00.35 Новости. До 00.50
 2-я программа. Канал "Россия"
 06.30-09.20 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
 08.15 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 09.20 "Гомеопатия и здоровье".
 09.30 "Арена - спорт". Тележурнал.
 10.00 "Гомеопатия и здоровье".
 10.10 "Цыганка". Телесернал (Аргентина).
 10.55 "Принцесса моих грёз". Художественный фильм (Индия). 1-я серия.
 12.00 МОЙ XX ВЕК.
 12.25 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
 12.50 "Гомеопатия и здоровье".
 13.00 ВЕСТИ.
 13.25 "Город женщин". Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.
 14.10 "Черная жемужина". Телесернал (Аргентина).
 15.05 "Дикий ангел". Телесернал (Аргентина).
 16.00 "Магазин на диване".
 16.30 "Черный Пират". Мультисериал (Италия).
 17.00 ВЕСТИ.
 17.20 "БАШНЯ". Молодежная информационно-развлекательная программа.
 18.05 Полицейский сернал "Жара в Лос-Анджелесе - II" (США).
 19.00 ВЕСТИ.
 ЯКУТСК
 19.30 "Саха сирэ-Якутия". Информационно-развлекательная программа.
 19.50 Реклама.
 20.00 "62-я параллель".
 20.30 "ТУОЛБЭЭ". Таатта улууһа.
 Канал "Россия"
 21.00 ВЕСТИ.
 21.45 ВРЕМЯ КИНО. Олег Фомин и Армен Джигарханян в детективе "Игра всерьез".
 23.45 "Кино + ТВ". Тележурнал.
 00.45 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 01.00 ВЕСТИ.
 01.30 "Магазин на диване". До 01.45
 3-я программа. Канал "Россия"
 19.30 "Петербургские тайны". Телесернал.
 20.25 "Клуб "Белый полугай". До 21.00

Пятница, 18 февраля

1-я программа. Канал ОРТ
 06.00 Телеканал "Доброе утро".
 09.00 Новости.
 09.15 "Нежный ид". Сернал.
 10.15 "Каламбур". Юмористический журнал.
 10.45 Процесс.
 11.30 Сернал "Новые приключения Синдбада".
 12.00 Новости.
 12.15 Телеканал "Добрый день".
 12.30 Мультисернал.
 12.50 "Знайки" возвращаются. Дело N 13. "До третьего выстрела". 1-я серия.
 14.30 Программа "Вместе".
 15.00 Новости.
 15.20 Мультибука.
 16.00 КВН 2000.
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.15 Джентльмен-шоу.
 18.45 Здесь и сейчас.
 19.00 Экстренный вызов. Спортели.
 19.30 Вкусные истории.
 19.40 Погода.
 19.45 Пале чудес.
 20.45 "Спокойной ночи, малыши".
 21.00 "Время". Информационный канал.
 21.55 Великие сыщики. Лейтенант Коломбо в детективе "Смуглый тайный номер".
 23.35 "Эх, Сомакина!" Всероссийский кубок суперкубок.
 00.15 Новости.
 00.30 Ночной кинозал. Чак Норрис в боевике "Крутые парни ходят в черном".
 2-я программа. Канал "Россия"
 06.30-09.20 "ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!"
 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.
 08.15 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 09.25 "Тысяча и один день".
 09.30 "Квантовая медицина".

09.30 "Арена - спорт". Тележурнал.
 10.00 "Квантовая медицина".
 10.10 "Цыганка". Телесернал (Аргентина).
 10.55 "Принцесса моих грёз". Художественный фильм (Индия). 2-я серия.
 12.00 "Москва - Минск".
 12.25 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.
 12.50 "Квантовая медицина".
 13.00 ВЕСТИ.
 13.25 "Город женщин". Информационно-развлекательный тележурнал для женщин.
 14.10 "Черная жемужина". Телесернал (Аргентина).
 15.05 "Дикий ангел". Телесернал (Аргентина).
 16.00 "Магазин на диване".
 16.25 "Диалог о рыбалке".
 17.00 ВЕСТИ.
 17.20 АКУНА МАТАТА.
 18.05 Полицейский сернал "Жара в Лос-Анджелесе - II" (США).
 19.00 ВЕСТИ.
 ЯКУТСК
 19.30 "Саха сирэ-Якутия". Информационно-развлекательная программа.
 19.50 Реклама.
 20.00 "Таван". Из рода Дутик. К 65-летию знаменитого ученого К.И.Дутикана.
 20.15 "Лик". Художник, стиль, время.
 20.45 Видеозарисовка.
 Канал "Россия"
 21.00 ВЕСТИ.
 21.45 ВРЕМЯ КИНО. Настасья Кински и Кристофер Пламмер в боевике "Золотки" (США).
 23.34 Промо.
 23.35 "Панорама недели". Тележурнал.
 00.45 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ: "Дежурная часть".
 01.00 ВЕСТИ.
 01.30 Баскетбол. Евробагет. ЦСКА (Россия) - "Жальгирис" (Литва). Передача из УСК ЦСКА.
 02.50 "Магазин на диване". До 03.05
 3-я программа. Канал "Россия"
 19.30 АГАТА КРИСТИ. ПУАРО "Сон". Телесернал (Великобритания).
 20.25 "Города". Развлекательная программа. До 21.00

Суббота, 19 февраля

1-я программа. Канал ОРТ
 06.00 Новости.
 08.15 Слово пастору. Мирополит Кирилл.
 08.30 Сернал "Все путешествия команды Кусто". Телосидинг.
 09.20 Веселые истории в журнале "Ералаш".
 09.35 "Ирой, гармонь любимой".
 10.10 Сяк.
 10.30 Полонез.
 11.30 Утренняя почта.
 12.00 Дневной кинозал. Фильм Михаила Швейцера "Смешные люди".
 13.55 Вкусные истории.
 14.05 В мире животных.
 14.45 История одного шедевра. Русский музей.
 15.00 Новости.
 15.55 Найди свою любовь в новой программе ОРТ "Садное искусство". Юрий Пузырев, Вадим Л. Филатов.
 17.20 Следствие ведут герои в новой программе "Детективы".
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.10 Веселые истории в журнале "Ералаш".
 18.25 "С летним паром!" В гостях у Михаила Ефремова.
 18.55 Угадайка.
 19.30 "Откройте комедии! Надежда Рунцова и Юрий Белов в фильме "Королева безголовых".
 21.00 Авторская программа Сергея Доржана.
 22.10 Погода.
 22.20 "Квантовый городовой". Сернал.
 23.15 Коллажи Первого канала. Уоррен Битти, Мадонна, Аль Пачино в фильме "Два Грейса".
 01.05 Биатлон. Чемпионат мира. 10 км. Мужчины. Передача из Норвегии.
 2-я программа. Канал "Россия"
 08.00 "Крот в зоопарке". Мультифильм.
 08.05 Фильм-детектив "Нолан" (Австралия - США).
 09.30 "Пала РТР".
 10.00 "ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА".
 10.35 "Сто + одному". Телеигра.
 11.20 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.
 11.50 "Друзья". Комедийный телесернал.
 12.25 "Эх, дорожки".
 12.40 "Золотой клон".
 13.00 ВЕСТИ.
 13.20 ФЕДЕРАЦИЯ.
 14.00 Фестиваль солдатской песни "Ветеран".
 15.35 "Том и Джерри". Мультисериал.
 16.05 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ.

16.35 "Девурная часть".
 17.05 "На Здоровье!" Ток-шоу.
 ЯКУТСК
 17.55 Программа передач.
 18.00 "Толка". Олунньу-Одун Хоон (Саха тылын кинематог).
 18.30 Правосый канал.
 Канал "Россия"
 19.00 "Санта-Барбара" возвращаются.
 ЯКУТСК
 19.55 "Садное искусство" программа.
 20.15 Видеозарисовка.
 20.20 Ток.
 Канал "Россия"
 21.00 ВЕСТИ.
 21.45 ФИЛЬМ НЕДЕЛИ. Владимир Стеклов, Борис Щербатов и Николай Караченцов в фильме "Криминальный скандал".
 23.25 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Трейлер "Коронавир-II" (США). До 00.50
 3-я программа. Канал "Россия"
 17.55 МОЯ СЕМЬЯ. До 19.00
 19.55 "АНШЛАГ" и К. До 21.00

Воскресенье, 20 февраля

1-я программа. Канал ОРТ
 08.00 Новости.
 08.10 Армейский магазин.
 08.40 Вкусные истории.
 08.55 "Дисней-клуб". "Гуфи и его команда".
 09.25 Утренняя звезда.
 10.10 "Нелугуемые заметки". Д. Крылова.
 10.30 Погода все дома.
 11.00 Семейная комедия "Альф".
 11.30 Здоровье.
 12.00 Дневной кинозал. Ирина Мирошниченко в фильме "Их знали только в лицо".
 14.05 Клуб путешественников.
 14.45 История одного шедевра. Русский музей.
 15.00 Новости.
 15.10 Приключенческий сернал "Горцы". "Башня".
 16.00 Умники и умницы.
 16.25 "Дисней-клуб": "101 далматинец".
 16.50 "Дисней-клуб": "Новые приключения Винни-Пуха".
 17.15 Как это было. Золотые Сварзено Палоса. 1948 год.
 18.00 Новости (с субтитрами).
 18.10 "Смехоланорама" Евгения Петросяна.
 18.45 Воскресная премьера. Мел Гибсон и Джон Фостер в приключенческом фильме "Козырная туза".
 21.00 "Время" с П.Шереметом.
 21.55 Погода.
 22.00 Война мэров в легендарном боевике "Чужой".
 00.05 Биатлон. Чемпионат мира. 12,5 км. Мужчины. Передача из Норвегии.
 2-я программа. Канал "Россия"
 08.00 "Служу Отчеству!".
 08.25 "Пала, мама, я - спортивная семья".
 09.20 "Устами младенца". Телеигра.
 09.55 "ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА".
 ЯКУТСК
 10.30 Программа передач.
 10.35 "ТУННУК".
 11.00 "Балончик".
 Канал "Россия"
 11.30 "Города". Из раннего. Развлекательная программа.
 12.00 РУССКОЕ ЛОТО.
 12.40 "Мир мне с Леонидом Курасовым".
 13.00 ВЕСТИ.
 13.20 ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС.
 14.00 СТАРАЯ КВАРТИРА. 90-е годы.
 15.00 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ.
 ЯКУТСК
 16.10 "Азы семейной экономики".
 16.30 Мастер-класс: "Русский язык и литература в школах РС(Я)".
 17.00 Длительный Восток.
 17.30 Молодежный ТелеКанал.
 Канал "Россия"
 18.00 "Перед "ЗЕРКАЛОМ".
 18.15 КИНОТЕАТР "РОССИЯ". Ирина Купченко и Александр Збруев в мелодраме "Одинокая женщина желает познакомиться".
 20.00 ЗЕРКАЛО.
 21.00 МИРОВОЙ КИНОПРОЕКТ-2000. "Библя". Луиза Ломбард, Ф.Моррар, А.Брокман и Орнелла Мути в фильме "Эсфира". 1 серия.
 22.30 Праздничный концерт, посвященный 40-летию рождению волей стратетического назначения.
 00.20 Биатлон. Чемпионат мира. Женщины. 7,5 км. Передача из Норвегии. До 01.35
 3-я программа. Канал "Россия"
 10.30 "АНШЛАГ" и К. До 11.30
 16.05 "Закон и порядок". Телесернал (США).
 17.00 РЕАЛЬНОЕ КИНО. "Три дня и больше неслода". Документальный фильм.

ИЙЭБИТ КЭРИЭҔИГЭР

Бу дьыл тохсунньу 3 күнүгэр күндү ийэбитин, эбэни, хос эбэни Заровни-ева Федосия Фелипповнаны ыарахан ыарыы олохтон ил-дэ баарта.

ттан Нам Хатырыгар көһөн кэлэн олохсуйбуттара. Ийэ-бит арабытынан пенсияга тахсыахтарыгар диэри улусно систематыгар үтүө суобастаахтык үлэлээн элбэх махталы ылбыттара.

Биһиги бары үлэһит, олоххо суолбутун, идэбитин буларбытыгар күндү ийэбит туох баар дьоруун, сыратын уурбутун махтана ахта-быт. Ийэбит дьыра иллэҥ буолбат буолара, таах олоһорун сөбүлээбэт этэ.

сиргэ. Сааһыран иһэн хоһо-он айар буолбута, ол хоһоон-норуун үөрүүдээх түгөнүөргө, кудуупка концерттарга кыт-тан мэлдьи аарыра.

Олох ыарахан түтэннэ-рин - төрөспүт оҕолору эдэр саваска сүтэрин кутурдана-ах күнүөрүн ийэбит нарын сүрүө эрдээхтик тулуйбута. Ханньык да түгөнүөргө ийэ-бит кытаанах санаатынан, муударай өйүнэн куруутун үтүө сүбэһит, өйөбүт, тирэх буолара.

Олохтон буйатыннаах-тык арааһыар дьэри биһиги-ни куруутун харыстыы сьы-пыта.

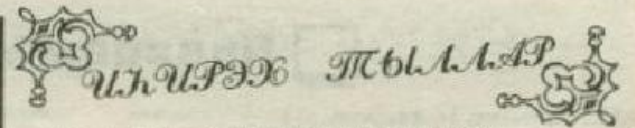
Күн күбэй ийэбит биһи-эхэ бары нэрэни, истиг сьы-һыаны, дьоллоох ологу са-лайсан, бөлөхтөөн барда. Күндү киһибит сүрэрин сы-лааһа, үтүө мөссүөнэ биһи-эхэ мэлдьи баар буолду. Күн күбэй ийэбит олоһубут олоһо оҕолоругар, сиэннэригэр үйэлэр тухары умнуллубат үтүө холобур буолду.

Оҕолоро

ДЬҮӨГЭБЭР

Оргууй аҕай хаанаммын Дьүөгэбэр тийиэбин. Доробомон көрсүһөн Үөрүү-көтүү буолабыт, Ыскалынан оргутан Сылбааары туруорай, Аһы-үөлү бэлэниээн, Үөрө-көтө оҕорон Сүөгэй үүттээх чэйбитин Сырмылаччы иһэбит, Оҕолорбутун көпсөтөн Үлэ дьэно дьэбэит Астынар аҕай буоларбыт, Иро-хоро сыһыанарбыт. Оҕолорбут барахсаттар Төлөнүөнүнэн билаһлар. Кэтэспит аҕай буолаллар. Кырдьар сааспыт кэлэи Кырдьык түөһэбиз, Овогуйан ылабыт. Ол эрэри эрэнэбит, Эдэр эрчим сааспытан Овогорбут эргитэллэр, Сиэннэрибит барахсаттар Олохпутун салгылаалар, Тэбис-тэҥгэ сырасаллар. Бу буолар олох дьэи кэрэтэ Айылда дьикти айылыта Барыбыт дьэло.

1997 с. Хатырык

Убаастабыллаах АНДРЕЙ ГРИГОРЬЕВИЧ Улуу дьаһалтата, на родной депутаттар Нам улууһу-наары муһунара Өйүгүн 55 сааскын туолар бэлиэ күнүгүнэн истинник эррдалыллар.

Олоһун орто омурданын үлэ үөһүгэр көрсөн улууэ эконо-микатын биер тутуах салаатын - коммунальной хаһаай-стыбатын салайан кэллэҥ.

Баарабыт айымпылаах, таһарылаах үлэни, кытаа-нах доруобуйаны, олоххор дьолу-соргуну, бары үтүөнү.

Улуу дьаһалтата Улууэ муһунара

Доробутун, биһигэ үөрөммит табаарыспытын АНДРЕЙ ГРИГОРЬЕВИЧ КОБЯКОВЫ 55 сааһын туолар үөрүүдөөх үбүдүйүөнүн итигитик-истингитик эррдалыллыбит, баарабыт күн сиригэр баар бары үтүөтөй, ыстаал курдук доруобуйа-ны, айымпылаах үлэни-хамшаһы.

Баһиөөтөр, Ээерстөөтөр

Убаастабыллаах СВЕТЛАНА ЕГОРОВНА! Үйэ агардаах нэрэ-бэлиэ юбилейгынэн истинник эрр-далыллыбит! Үтүө -мааны майгылаах күндү үөрөнөччүбүти-гар, художественной оскуолага учууталбар үтүө доруобуйа-ны, үөрө-көтө сымдаан урдук ситиһинилээх үлэни баара-быт!

М.П., Е.П., Владимир Максимовтар

МАХТАНАБЫТ

Тохсунньу 16 күнүгэр таптаһаах уолбут, убайбыт, быра-аппыт Үөһө Халыма кылаабынай араа Охлопкон Сергей Сергеевич оһолго түбэһэн соһумардык күл сириттэн бар-бытыгар көмүс унуоһун көтөхсүбүт, ыарахан күммүтүгэр күүс-көмө буолбут, аһыбытын үлэстийбит туһуспане-р коллективтар, чугас ылларбар уонна Васильева Е.В., Ро-манова А.К., Лукина А.Н. улахан махталбытын биллэрбит. Чэтиэн-чэбдик доруобуйаны, олоххутугар дьолу-соргуну, үлэһитигэр урдук ситиһинилэри баарабыт.

Иистэ, эдьийдэри, балтылары, ыскалыыктар

Считай! Недействительным утерянный военный билет ИЧ №9583911 выданный на имя Попова Сергея Андреевича

Продается мягкая мебель пр-во г. Благовещенск, кухон-ной гарнитур, стиральные машины.

Обращаться: с. Хамагатта 26-3-11 с. Намцы 22-8-61

Хамагатта «Эдэр савас» б/х байэтин үлэтин тохтоһорунан сибээстээн хаһаайыстыбалар, төриһталар олунньу ыйга кэ-лэн аахсаргытыгар.

Салайааччы Полициков А.А.

Арбын орто оскуола бастаһынай үлэһэ суһалдык ма-тематика, физкультура учууталларыгар надыһар. Үлэһи-ти бадалаахтар үлэ чааһыгар 21-4-08, 21-3-94 телефоннары-нан билсэригитигэр.

Үөрэҕ управлениета

ОСКУОЛА ЮБИЛЕЙГАРЫҔЫРАБЫТ

Нам улууһун Үөдэй орто оскуола төрүттэммитэ 80 сы-лыгар аналлаах юбилей кулуи тутар 18 күнүгэр бэлэтэнар. Бу оскуолага араас кэмгэ үлэлэббиттөр, үөрөммиттөр, бүтөрбүттөр, учууталлар бэйэбит ахчылыаргытын, хаарыс-каларгытын ыһтаргытыгар, юбилейга кэлэн кыттыһыы ыларгытыгар көрдөһүбүт. Оскуолабытын бүтөрбүттөр үөрөммит оскуолабыт мате-риальной-технической бааһа сайдыытыгар күүс-көмө, өйөбүт буоларгытыгар ыһгырабыт.

Быһар телефоннугут: 25-0-93

БОЛҔОЙУНҔ! ЭМИЭ КЭТЭХТЭН КОНКУРС

Улуустаагы «Энсиэли» хаһыат бэйылкүһүн алтын-ныыга бастакы нүөмэрэ тах-сыбыта 65 сылын туолар. Итиник сибээстээн хаһыат редакцията уонна улууэ-таагы дуобат федерацията дуобаты сэнээрэччилэргэ нууучча дуобатыгар кэтэхтэн конкурс ыһталлар. Олунньу

ыйтан саҕалаан балаһан ыйын киллэрин туран бары-та 5 тур ыһтыллыа. Хас би-ирдии тур алталымы сору-дахтаах буолуо. Конкурс сьы-ала дьэи нэһилиэһиньэ ортогугар дуобаты пропа-гандалааһын уонна саһа та-лааннары арыһыны буолар. Итиник тэҥэ үгүстэр бэйэлэ-

рин разрыктарын битэргэтэр кыахтаһаахтара. Дуобат-чыттар разрыктарыттан ту-тулуга суох кытаһаллар. Этиһлибитин курдук, кэ-тэхтэн конкурс түмүгэ ал-тынныыга таһаарылар. Бары сорудахтары сьыһаһа суох сөһкө суоттаабыт дуо-батчыттар «Энсиэли» хаһы-

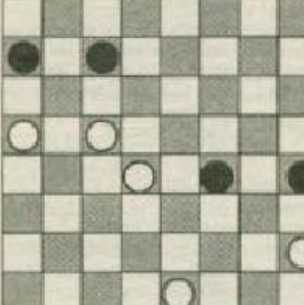
ат редакциятын юбилейнай дипломынарын уонна анал бириһтиринэн бэлэтэһи-ахтэра. Ити иһинтэн биер бастакы, иккис иһкис, үс үһүс бириһтэһи мисэтэри олох-тоһоллор.

Р. ЕГОРОВА, дуобакка спорт маастара

«ЭНСИЭЛИ» ХАҔЫАТ ТЭРИЛЛИБИТЭ 65 СЫЛЫГАР АНАЛЛААХ ДУОБАККА КЭТЭХТЭН КОНКУРС БАСТАКЫ ТУРУН СОРУДАХТАРА

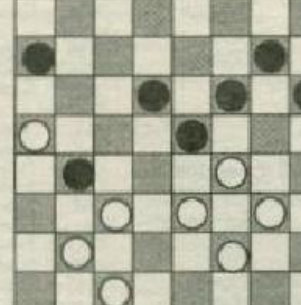
(Бары диаграммаларга үрүкнэр саҕалыылар уонна жотоллор)

1 №-дээх диаграмма

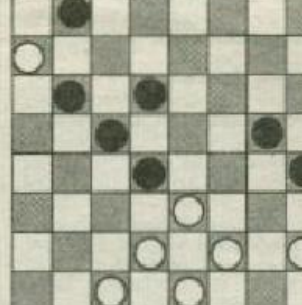
Үрүкнэр: а5, с5, d4, e1, h2 (5) Харалар: а7, с7, f4, h4 (4)

2 №-дээх диаграмма

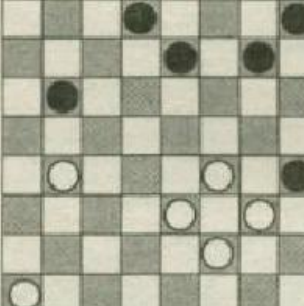
Үрүкнэр: а5, b2, c1, e3, e3, f2, f4, g3 (8) Харалар: а7, b4, d6, e5, f6, g7, h6 (7)

3 №-дээх диаграмма

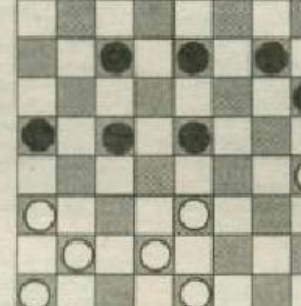
Үрүкнэр: а7, с1, d2, e1, e3, f2, h2 (7) Харалар: b6, b8, с5, d4, d6, g5, h4 (7)

4 №-дээх диаграмма

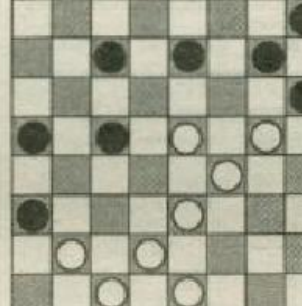
Үрүкнэр: а1, b4, e3, f2, f4, g3 (6) Харалар: b6, d8, e7, g7, h4, h8 (6)

5 №-дээх диаграмма

Үрүкнэр: а1, a3, b2, d2, e1, e3, h4 (7) Харалар: а5, с5, e7, e5, e7, g7, h6 (7)

6 №-дээх диаграмма

Үрүкнэр: b2, c1, d2, e1, e3, e5, f4, g5 (8) Харалар: а3, а5, с5, e7, e7, g7, h6, h8 (8)

Эпиһтэригитин кулуи тутар 1 күнүгэр дьэри «Энсиэли» хаһыат редакциятыгар ыһтаабыт. Вэйэдит оонькообут партиһларгытыттан интэриһиньэи комбинациялары, коньонса-лары, этюдтары суруйан ыһтыаһыттын сөп. Интэриһиньэи, сыаналаах өттүрүгэр ха-һыакка бэчээттэһиэхтэра.

РЕДАКТОР — В.Г. КАСЬЯНОВ ОТДЕЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 21496; иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционная издательская система — 21141

Тэриһин таһаараччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллективна. Маассабай информация средствэлэрин туһунан РФ Сокуонаран туһунууку констурдуллуур уо-на регистрациялыһар РФ бэһэһкэ Госминистэтин СР региональной управлениетыгар регистрациялы-ыыт нүөмэра — Я 0085. Сурукка аахкытын суолгутун, үлэһитин, дьэриг аадырытын чоһугу ыйыт. Автор этэри хаһыат санаатынныы мэлдьи биер буолбит. «ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1. E-mail: editor62@sakha.ru

Таһылыһа уонна таһылыһа «Энсиэли» хаһыат редакциянай-издательская системагыгар Хаһыат Дьукууекаһа «Сахааһтиһриһаһи» НИПК бэчээттэһиэ, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кэһэмэ 1,0 бэчээт. Лисс. Илдекэ — 54889. Тираһа — 2510. Бэчээтэ иһи бэһиһи — 12.00 ч. 11.02.2000 Сахааһан №-рө — 16